

St agatha van Beverwijk

De heilige Agatha van Sicilië, ook wel Agaat of Agathe, (Catania, 225 - aldaar, 5 februari 251) is een door de Rooms-katholieke Kerk heilig verklaarde martelares. Ze stierf in de christenvervolgingen ten tijde van keizer Decius. De naam Agatha is Grieks en betekent de goede.

Agatha werd geboren in Catania op het eiland Sicilië als dochter van welvarende christelijke ouders. Ze werd gedoopt en als vroom christen opgevoed. In het jaar 251 had de Romeinse keizer Decius de landvoogd Tiberius Claudius Quintianus het bevel gegeven de christenen te vervolgen. Deze Quintianus, die een nogal losbandig leven leidde, was verliefd op de mooie Agatha, maar zij wees hem af. Hij liet haar gevangennemen, en omdat zij niet wilde offeren voor de heidense afgodsbeelden, maar trouw bleef aan haar doopbeloften en haar geloof in Christus, plaatste Quintianus haar in het bordeel van Aphrodisia. Deze Aphrodisia had negen dochters, allemaal nog erger dan zichzelf al was. In hun handen leverde hij Agatha over met de woorden: "Zorg dat zij zich aan mij

onderwerpt, en ik zal je rijkelijk belonen." Daarop nam Aphrodisia Agatha bij zich in huis, en hield haar 33 dagen lang bij zich. Ze probeerde haar te paaien met prachtige beloften en met vleierij. Toen ze merkte dat ze hiermee niet verder kwam, zaten ze dag en nacht achter haar aan. Maar met een onwankelbaar hart hield Agatha vast aan haar geloof in Jezus Christus. Alle loze vleierijen en alle dreigementen waren voor haar als lucht. Na 33 dagen ging Aphrodisia terug naar Quintianus en zwoer hem: "Dat zwaard dat je daar opzij hebt zal eerder veranderen in vloeibaar metaal en de rotsen zullen eerder als sneeuwwater wegsmelten, dan dat het hart van dit mormel zich zal onderwerpen aan uw wil!" Door haar rotsvaste geloof bekeerde ze zelfs Aphrodisia en haar dochters tot het christendom.

Toen ze voor de rechter moest verschijnen vroeg deze haar hoe het kwam dat zij, die van adel was, slavin van Christus wilde zijn. Ze antwoordde: "Voor mij is ten dienste van Christus staan de hoogste adeldom. Mijn heil, mijn geluk is Christus." Daarop werd ze gemarteld; haar beide borsten werden afgesneden en over heel haar lichaam verminkt werd ze in de gevangenis geworpen. Volgens de legende verscheen daar een oude man (in wie men de apostel Petrus meende te herkennen) die haar wonden verzorgde en genas. Een paar dagen later werd ze weer voor de rechter gebracht. Die vroeg haar: "Wie heeft je genezen?" Zij antwoordde: "Het was Christus, de Zoon van God." En weer werd ze gefolterd. Ze werd over een bed van glasscherven en hete kolen gerold.

Volgens het verhaal is het dan alsof God zelf ingrijpt via de natuur. Een aardbeving deed alle gebouwen op hun grondvesten schudden en een eruptie van de vulkaan de Etna dreigde Catania te verzwelgen. Toen sprak ze een kort gebed: "Heer, mijn schepper, sinds de wieg heeft U mij beschermd; U heeft mij genomen van de liefde van deze wereld, en gaf me het geduld om te lijden: Ontvang nu mijn ziel!" Hierna stierf Agatha aan de gevolgen van de marteling. Ze werd in Catania begraven en door de gelovigen te hulp geroepen telkens als de Etna begon te rommelen. Ze stierf op 5 februari 251, op welke dag ze ook herdacht wordt door katholieken én orthodoxen.

Agatha werd, als een van de eerste heiligen, niet volgens de huidige procedure heilig verklaard. In plaats van eerst een zaligverklaring te ontvangen werd ze onmiddellijk (een jaar na haar dood) heilig verklaard.

De reden tot heiligverklaring was dat de inwoners van Catania de lava van de Etna konden weren door in een processie rond de stad te trekken. Hierdoor werd ze door paus Cornelius tot heilige verklaard. Ze is een van de allereerste heiligen van de Rooms-katholieke Kerk en zelfs een van de zeven primaire heiligen. Deze heiligen worden en werden op vele plaatsen in Europa vereerd, met name in het Middellandse Zeegebied.

Etna

Tot nu toe zijn er vier verschijningen bekend van de heilige Agatha, waarvan twee in Nederland.

Agatha zou verschenen zijn rond 300 bij Lucia van Syracuse (later heilig verklaard) om te zeggen dat ze haar leven in dienst van God moest stellen.

Lucia had haar vader al op zeer jonge leeftijd verloren. Haar moeder wilde haar uithuwelijken aan een heiden, maar dit wilde ze als christen niet. Daardoor bad ze tot God die haar gebeden verhoorde en haar moeder ongeneeslijk ziek maakte. Maar Lucia wilde niet dat haar moeder zou sterven en dus gingen Lucia en haar moeder samen naar de tombe van de H. Agatha om te bidden voor genezing. Hierop verscheen Agatha en zei: "Wilt gij, Lucia, uw gehele leven in dienst van de Heer stellen?". Hierop antwoordde ze ja en haar moeder werd genezen. Ze wilde echter niet dat iemand wist dat ze de belofte van kuisheid had afgelegd. De stadhouder echter wilde een relatie met haar (niet wetend dat ze haar leven in dienst van God had gesteld). Dit wilde ze niet en hij martelde haar vreselijk maar niets kon haar schaden omdat ze was beschermd door de heilige Agatha. Lucia werd in 304 tijdens de christenvervolgingen onder keizer

Lucia

Diocletianus door het zwaard gedood.

Agatha zou verschenen zijn in de 9e eeuw op de plek waar later Beverwijk gesticht zou worden. Een maagd uit Velsen zou vurig tot haar gebeden hebben omdat ze achterna werd gezeten door op seks beluste Noormannen, waaronder Rorik de hertog van Kennemerland. Agatha zou deze toen verjaagd hebben door de aarde te laten beven. Later werd op die plek een kerk gebouwd en aan haar gewijd. Rond die kerk is Beverwijk ontstaan. Sindsdien is ze de patroonheilige van Beverwijk. Al van in de Middeleeuwen gingen er pelgrims naar Beverwijk, meer bepaald Sint Aagtenkerke, om te bidden tot de heilige Agatha. De heilige Agatha kom je overal tegen in Beverwijk: de Heilige Agathakerk, een wijk (Het Sint Aagtendorp), een dijk (De Sint Aagtdijk) en een sporthal (De Aagtenhal). Ook het brandwondencentrum is hier op de goede plaats: St. Agatha is onder andere de patroonheilige van brandwonden.

Agatha zou op het eiland Malta verschenen zijn in 1551. Volgens het verhaal heeft ze Malta gered van een Turkse invasie. Sindsdien wordt ze als de patroonheilige van Malta beschouwd. Veertien jaar later (1565) belegerden de Ottomanen (Turken) Malta nog eens en weer zonder succes.

Rond de 16e eeuw zou Agatha verschenen zijn op een berg, eigenlijk een heuvel, dichtbij het dorp Leidschendam, in Zuid-Holland. Ze zou zich enkele ogenblikken getoond hebben aan toevallige voorbijgangers. Later werd hier een kapel gebouwd en van de 17e eeuw tot circa 1810 was dit een populair bedevaartsoord, genaamd de Berg van de heilige Agatha. Meestal werd er 's nachts gebeden omwille van de vele protestanten in de omgeving. In 1795 werd deze bedevaartsplaats een begraafplaats omwille van het feit dat de doden niet meer in de steden mochten begraven worden.

Van de heilige Agatha bestaan diverse relikwieën. Zij zijn over bijna heel (Zuid-)Europa verspreid, maar de meeste rusten in Italië, haar land van herkomst. De tombe van Agatha met het grootste deel van haar relikwen bevindt zich in de kathedraal van Catania. De sluier van Agatha wordt in de Dom van Catania bewaard. Wanneer de Etna dreigde uit te barsten, gingen de Cataniërs in een processie met de sluier om de stadswallen om zo de stad te beschermen. Deze processie vindt elk jaar één keer plaats, maar wordt soms vaker gehouden wanneer de Etna dreigt uit te barsten. Men gelooft dat door dit ritueel de stad Catania op wonderbaarlijke wijze werd gered van de uitbarstingen van 252 en 1674. Van 3 tot 5 februari wordt de grootse processie ter ere van Agatha gehouden in heel Sicilië. De optocht begint aan de kathedraal, waar vier mannen de relikwen van Agatha dragen

Dom van Catania

In het klooster Kamp (Kamp-Lintfort, Duitsland) wordt een stuk schedelbeen van Agatha bewaard. Dit stuk schedelbeen werd in 1123 door monniken meegebracht naar het klooster.

In Frankrijk, in het Bourgondische plaatsje Cury, vroegen moeders om voldoende moedermelk. Daartoe offerden zij haar hun ceintuur (symbool van maagdelijkheid) en hun bruidsboeket. In Lotharingen is Agatha ook patrones van de spinsters. Op de vooravond van haar feest kwamen de spinsters bij elkaar, hielden een avondwake, die besloten werd met een maaltijd van zoete gierstepap. Er werd bij gezongen en gedanst. Jongens hadden geen toegang. In de Vogezen lieten de vrouwen in de plaatsjes Arry (Moselle), Vecoux en Thillot hun linnen weefsels zegenen; naar verluidt hadden ze een heilzame werking wanneer ze op een pijnlijke borst werden gelegd.

Zoals vele heiligen is ook Agatha van vele personen en ambten de patrones. Agatha is primair de beschermheilige tegen vuur en alles wat hieraan vast hangt: brand, vulkanische erupties en andere natuurrampen. Vele brandwondencentra in Europa zijn dan ook naar haar genoemd. Haar marteling had dan ook veel met vuur te maken, de tangen en andere foltertuigen werden verwarmd zodat ze meer pijn zou hebben.

Ook is ze beschermheilige van enkele beroepen zoals de klokkenmakers omdat haar afgesneden borsten op een schaal gelijken op 2 klokken. Vele klokken op Sicilië zijn aan haar gewijd. De borsten op een schaal lijken voor andere dan weer op broden, daardoor is ze ook patroonheilige van de broodbakkers. Opvallend is dat ze ook patrones van vele vrouwelijke beroepen en kwalen is, zoals: herderin, vrouwen met borstkanker, onvruchtbaarheid bij vrouwen, pleegmoeders,... Tot haar wordt gebeden bij borstkanker of andere borstkwalen Toen Quintianus het bevel gaf haar borsten te amputeren zei ze: Bloost gij niet om dit deel van mijn lichaam te martelen, gij die zelf door de borst gevoed werd?

Quintianus wendde hierop zijn blik van Agatha af en liet de soldaten de straf uitvoeren.

St Laurentius van Heemskerk

De heilige martelaar Laurentius van Rome leefde in de derde eeuw in Rome tijdens de christenvervolgingen. Over zijn leven is nauwelijks iets bekend. Hij is ongeveer in het jaar 225 geboren in Huesca (Spanje) en oefende in Rome het ambt van diaken uit.

Sint-Laurentius is patroon van de stad en het bisdom Rotterdam en van bakkers en er zijn in meerdere landen kerken aan hem gewijd, zie Sint-Laurenskerk. Als diaken belast met de zorg voor de (heilige) boeken wordt Laurentius vereerd als patroon van de bibliothecarissen. De naamdag van Sint-Laurentius wordt gevierd op 10 augustus.

Het is bekend dat er in die tijd in Rome 46 priesters waren, daarnaast zeven diakens en zeven subdiakens; daartegenover zijn er 1500 weduwen en noodlijdenden die moeten worden bijgestaan. De aartsdiaken Laurentius heeft naast de kerkelijk administratieve taken ook het beheer over de giften die binnenkomen voor die behoeftigen. Een jaar voor Laurentius' dood ontnemt keizer Valerianus I de christenen niet alleen het recht van vergadering, maar sluit hij hun godshuizen en verbiedt ze de eigen begraafplaatsen te gebruiken. In 258 draagt paus Sixtus II toch het H. Misoffer op in de catacomben

van Pretextatus, hetgeen dus tegen de wet van de keizer ingaat. Sixtus wordt verraden en op 6 augustus samen met vier van de zeven diakens ter dood gebracht. Laurentius wordt wel gevangengenomen, maar niet meteen ter dood gebracht. Keizer Valerianus eist van hem dat hij eerst alle rijkdommen van de Kerk, de kostbare gouden en zilveren vaten en ook de heilige boeken die onder zijn hoede zijn gesteld, aan hem overhandigt. De keizer heeft namelijk veel geld nodig om het grote rijk te verdedigen tegen aanvallen van Germanen en andere vreemde volkeren, en ook de keizerlijke eredienst kost veel geld. Omdat keizer Valerianus weet dat Laurentius als diaken weldoende is rondgegaan tussen de arme christenen, concludeert hij daaruit dat Laurentius veel geld en goederen tot zijn beschikking moet hebben. De keizer zet hem gevangen en eist veel geld. Als Laurentius verlof vraagt om het gevraagde op te halen, besteedt hij zijn tijd nuttig door alles wat er is aan de armen uit te delen. Als hij met lege handen, maar met een grote groep arme mensen terugkeert bij zijn rechters verklaart hij, wijzend op de stoet van mensen: "Zie daar de schatten van de Kerk."

Omdat ze hem niet geloven, wordt hij gegeseld. Maar ook dat maakt hem niet loslippig. Dan wordt besloten hem op een rooster boven een vuur te folteren. Volgens een legende zou hij toen gezegd hebben: "Ik ben al gaar, keer mij om en eet me op." Mogelijk is hij tijdens deze foltering gestorven, maar waarschijnlijker is het dat hij tenslotte onthoofd is. De relikwie van zijn hoofd dat nog los bewaard wordt, wijst daarop. De tempel van Antoninus en Faustina op het Forum Romanum is, ten tijde van de bloei van het christendom, als kerk toegewezen en naar hem vernoemd. In deze tempel is Laurentius vermoord.

St Odolphus van Wijk aan Zee

Odolphus (Oirschot, geboortejaar onbekend - Utrecht, na 854) was een benedictijn en missionaris uit het einde van de 8e en begin 9e eeuw en is heilig verklaard. Odolphus verwierf naam als Apostel der Friezen. Odolphus of ook wel Odulp, Olof, Oelbert en Oel.

De eerste geschreven historische gegevens over Best spreken ervan dat Odolphus geboren werd uijt eene edele stamme onder de Franken. Zijn ouders stuurden hem naar Utrecht om hen daar te laten studeren: dat betekende in die tijd automatisch, dat je geestelijke werd. Volgens de verhalen zou hij het liefst monnik geworden zijn in het klooster van Utrecht. Maar zijn ouders hadden hem graag dichtbij zich in de buurt, op hun eigen landgoed. Daar bediende hij dan ook een klein kerkje in Oirschot. Kort na hun dood trad Odolphus toe tot de benedictijnen en verbleef in het Martinusklooster in Utrecht. Hij was mogelijk benoemd tot kanunnik in het kapittel van het Aartsbisdom Utrecht. De bisschop Frederik van Utrecht zond Odolphus uit naar Friesland waar hij het werk van zijn voorlopers Willibrord, Bonifatius en Liudger voortzette. De Friezen, die - aldus de kroniekschrijver - indertijd nog zeer wreed waren, waren de geloofsverkondigers nog lang niet vergeten. Bij Dokkum was honderd jaar eerder Sint Bonifatius vermoord. Odulfus' werkterrein lag vooral in de buurt van Stavoren. Hij voorspelde aan de Friezen hoe zij door heidense invallen van hun geloof zouden worden beroofd. Dat zou gebeuren op het moment, dat de zware steen, die vlak voor kerk van Stavoren lag, eigener beweging in zee zou rollen... Maar zodra die steen op dezelfde manier weer op zijn plaats terug zou komen - dat kon zelfs wel na Odulfus' dood zijn - dan zou het geloof hun weer opnieuw geschonken worden. Deze voorspelling ging in vervulling met de invallen van de Noormannen.

In onder meer Stavoren stichtte Odolphus een Benedictijner abdij. Het feest van Odolphus wordt op 12 juni gevierd. Ter herdenking werd in Wormer vanaf de Middeleeuwen tot en met 1919 op de zondag na 12 juni een kermis gehouden.

Rond het jaar 1000 zouden de Noormannen (volgens een legende) zijn lijk uit Stavoren hebben gestolen, en vervolgens op de Londense markt als relikwie te koop hebben aangeboden. Dit verhaal is niet waarschijnlijk, omdat Odulfus in de - thans niet meer bestaande - San Salvatorkerk te Utrecht begraven zou zijn. Hoe dit ook zij, de bisschop van Londen kocht het, maar wist het door te verkopen aan de abt van Evesham. Daarop geschieden er zoveel wonderen in Evesham, dat Odulfus ruimschoots zijn geld opracht vanwege de grote toeloop van pelgrims.

Hij wordt afgebeeld met een appel, omdat (naar men zegt) hij op school ooit werd beloond met een appel. Ook met een wandelstok: de enige luxe die hij zich permitteerde. Hij schijnt daarmee ooit een beginnende brand in zijn kerk te hebben geblust. Ook wel met een bedelnap als verwijzing naar zijn naastenliefde en zorg voor de armen.

In de Middeleeuwen genoot Odulfus in de Nederlanden een geweldige verering. In het bisdom Utrecht was 12 juni een officiële vrije dag. In de steden werd dan markt en kermis gehouden. Het was op 12 juni 1327 dat de blinde Mechteld uit de Den Haag tijdens de opheffing van de hostie bij het altaar van Maria van Jesse in de Oude Kerk te Delft, plotseling kon zien. Sindsdien werd in Delft op zijn feestdag of op de zondag erna de ommeegang van Maria van Jesse gehouden.

Het verhaal gaat dat St. Odolphus, tijdens een missiereis door Holland, in Wijk aan Zee en Duin kwam. De Relbeek, die vanaf Tussenwijck en de Dorpsweide, het dorp binnenliep, zorgde altijd voor veel wateroverlast. Odolphus sloeg met zijn staf een gat in de duinenrij zodat de Relbeek in zee kon afstromen. De bewoners van het dorp werden zo voor een groot deel verlost van de regelmatige wateroverlast van de beek. Bij ernstige regenval bleef men echter last houden van het overtollige duinwater dat door de beek werd afgevoerd naar lagere gronden. Sinds 1960 voert met het water via een rioolbuis af. Dit is nog steeds niet geheel afdoende maar wel een betere oplossing dan die van de heilige.

